

„ולפנינו בישיבה כך מנהג” והוא הולך ומונה תוכן פסוקי דזמרה של חול; וא”כ בפסח ובודאי גם ביו”ט אחר אין אומרים לדעתו חוץ מטוב להודות את ההוספות של שבת על פסוקי דזמרה). ומנהג אשכנז בימינו לומר בכל המועדים „מזמור שיר ליום השבת בלי כל השמטה.

נראה, שהוסיפו על „מזמור שיר ליום השבת” בקצת מקומות את המזמורים „תפלה למשה” ו„ישוב בסתר”, מפני שקדמו לו בספר תהלים⁵², ומאלה שאמרו גם הלל הגדול יש שהתחילו אותו ב„הללויה הללו את שם ה'” ויש שהוסיפו וקראו גם שירי המעלות שקדמו לזה לפי פירוש אחר של הלל הגדול (השוה בבלי, פסחים קי"א, א) והרמב”ם מזכיר זאת, וגם בימינו יש אומרים שירי המעלות. אצל ר' עמרם לא הוזכרו שירי המעלות לפי נוסח אחד גם לא „הללו עבדי ה'”. המזמור „לדוד בשנותו”, שחובר לפי אלף-בית נשתלשלה אמירתו גם כן מתוך שאלת הגמרא, אם יש לומר „תהלה לדוד” מפני צורת האלף-בית שבו, יאמר „אשרי תמימי דרך”, שיש בו שמונה אלף-ביתין, ולפי שקשה היה להשתמש ב„אשרי תמימי דרך” מפני החומר הרב שיש בו, בחרו לומר „לדוד בשנותו”, שיש בו אלף-בית אחד, כדי לקיים דברי הגמרא, אף כי הובעו רק בתור אפשרות דרישה ולא בתור דרישה ממש. המזמור הנידון קבל במשך הזמן הוספה מלפניו על ידי אמירת „רננו צדיקים”, שמקומו בס' תהלים סמוך לו ולפניו. לאחר זמן היו כאלה, שקרעו מזמור זה מ„לדוד בשנותו” וקבעו מקומו סמוך ל„מזמור שיר ליום השבת” כמנהג אשכנז, כנראה, כדי להבליט את הנגוד שבין גורל הצדיקים, שמדובר עליהם ב„רננו צדיקים” לגורל הרשעים, שעליהם יוחד הדבור ב„מזמור שיר ליום השבת”. ומן הראוי להעיר, שכבר אצל הקדמונים יש לקבוע הנטיה לאמירת דברים בלתי עיקריים עם דברים עיקריים והיינו לפני האחרונים. במגילה פ”ב, מ”ג שנינו: „ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו? ר' מאיר אומר, כולה, ר' יהודה אומר, מאיש יהודי, ר' יוסי אומר, מ„אחר הדברים האלה”. אנו רואים כאן, שר' יוסי חשב, שיש צורך לקרוא רק מה שנוגע להמן, כדי לספר את הנס, שנעשה לנו; ר' יהודה סובר, שיש לקרוא גם על מרדכי ואסתר, אף על פי שאותם הדברים אינם נוגעים לנו במישורין; ור' מאיר סובר, שיש לקרוא את כל המגילה, שבה הוזכר הנס, אף על פי שראשית הספור אין לה שום נגיעה לנס, אך משום סמיכות הענינים יש לקרוא גם את המסופר לפני

(52) בנוסחאות שלפנינו כבר נקראו שני המזמורים האלה מ„מזמור שיר ליום השבת” והוכנסו ביניהם מזמורים אחרים, כגון הלל הגדול ואבזריהו. ועיין מה שכתבתי בנידון זה למעלה, כיוצא בזה אנו מוצאים אצל ר' עמרם בפסוקי דזמרה של יום הכפורים, שבין מזמור למזמור שאומרים בשבת הוכנס מזמור אחר ונקראו המזמורים ע”י זה מחבורם העיקרי. בכלל יש להזכיר, שסדר המזמורים אינו קבוע, אלא משתנה לפי המנהג (השוה סדר ר' עמרם השלם הוצאת פרומקין ח”ב סי' כ, ו„שינוי נוסחאות והגהות” שם).